

Ca Huế trên sông Hương

Hà Tú

*Dập dềnh sóng vỗ mạn thuyền
Ngồi nghe ca Huế mà lòng băng khuâng!
Tương tư với nguyệt cùng mây
Hỏi non nước ấy đắm say bao tình?*

Giữa một vùng mây nước bồng bềnh, chơi vơi một giọng hò ai ngân, ai hát khiến lòng du khách trong đêm thanh tịnh càng cảm thấy mình được siêu thoát, được thăng hoa, được chấp cánh bay tới vầng trăng kia...

Huế vốn là vùng dân ca nổi tiếng với những điệu hò mái nhì, mái đẩy khoan thai, dàn trải, ngọt ngào như tâm hồn người xứ Huế, những điệu lý bay bổng, mượt mà như lý con sáo, lý hoài xuân, lý tình tang... Bên cạnh dòng âm nhạc dân gian, Huế còn một dòng ca nhạc cung đình đầy tính trang trọng như giao nhạc, miếu nhạc, ngũ tự nhạc, đại triều nhạc, thường triều nhạc, yến nhạc...

Ca Huế nằm giữa hai dòng nhạc đó có những đặc trưng riêng với chất trữ tình sâu lắng làm xao động lòng người, chất chứa đủ bao niềm hỷ, nộ, ái, ố như cuộc đời người dân cố đô. Người ta đến với ca Huế là để được đắm chìm trong cảm giác xao xuyến, buồn, vui đến lạ kỳ. Bước chân xuống mạn thuyền rồng, trong không gian tĩnh mịch giữa trời, mây, sông, nước để cảm nhận hơn nữa cái chất Huế qua những âm điệu trầm bổng, du dương của giọng hát cô ca sĩ Huế hoà quyện với tiếng réo rắt của dàn nhạc đủ cả đàn bầu, đàn tranh, đàn nguyệt, sáo, xênh, phách... bản hoà tấu gồm bốn nhạc khúc Lưu thủy, Kim tiền, Xuân phong, Long hổ mở đầu cho một đêm ca Huế.

Nhiều người đến Huế có chung một nhận xét rằng hầu hết những thú vui của người Huế đều gắn bó với dòng Hương Giang, nơi cội nguồn nảy sinh và hội tụ của bao trò vui nơi đất cố đô này. *Đua thuyền, ngủ đò, thả thơ, ca Huế*... đều diễn ra trên sông. Sông Hương đã đọng lại trong tâm thức dân Huế một tình cảm dịu dàng nhưng không kém phần hứng khởi như thế đó! Ca Huế là một món ăn tinh thần quý giá, một thú vui tao nhã mà bất cứ du khách nào tới Huế, có chút lòng với Huế cũng đều muốn có dịp được thưởng thức. Ca Huế bao gồm cả hai yếu tố ca Huế và đàn Huế, dựa trên một hệ thống các thể điệu của trên 60 tác phẩm thanh nhạc và khí nhạc nằm trên hai dòng lớn là điệu Bắc và điệu Nam. Những nhạc khúc thuộc về điệu Bắc mang âm sắc tươi vui, sang trọng và các ca khúc thuộc về điệu Nam nghe man mác, buồn thương. Cũng có những bản nhạc vừa mang âm hưởng của điệu Bắc, vừa pha phách điệu Nam như bài Tứ đại cảnh rất nổi tiếng mà nhiều người cho là tác phẩm của vua Tự Đức (1848 - 1883).

Ca Huế không phải lối giải trí xô bồ mà thường kén người nghe. Một đêm ca Huế có thể được tổ chức trong một thính phòng nho nhỏ nhưng thi vị và hấp dẫn hơn cả là được nghe ca Huế trong một đêm trăng trên dòng Hương Giang thơ mộng. Lúc đó tâm hồn của cả người nghe và ca sĩ cùng dàn nhạc dường như được siêu thoát trong một bầu không khí thăng hoa cùng trời, mây, sông, nước. Sau phần đầu của một đêm ca Huế với tiết tấu âm nhạc rộn ràng, vui tươi của điệu Bắc, người ta thường hát những bài bản trang trọng, uy nghiêm như Long ngâm, Tứ đại cảnh... Đêm càng về khuya, không gian càng yên tĩnh là lúc những điệu Nam ai, Nam bình, Tương tư khúc... cất lên với nỗi buồn thương nhưng cũng rất gợi tình...

Ngày nay, do thị hiếu của người nghe, các ca sĩ thường lồng vào chương trình những bài tân nhạc nhưng cũng rất dễ thương về Huế với các nhạc phẩm đầy chất Huế thật sự đi vào lòng người như Mưa trên phố Huế, Huế thương, Đêm tàn Bến Ngự, Ai ra xứ Huế, Đây thôn Vĩ Dạ... Dù đã từng nghe nhiều ca sĩ tài danh hát những khúc ca về Huế, thì khi nghe ca sĩ Huế hát những lời ca đó ta vẫn có một cảm xúc thật lạ thường, không sao diễn tả thành lời. Có lẽ cái tình cố đô chỉ có nghe người cố đô diễn tả ta mới thấu hiểu được chăng?

Một đêm ca Huế trên sông Hương giữa tiếng sóng nước vỗ vào mạn thuyền rồi lan xa, lan xa... Trăng càng về đêm càng vàng vạc giữa thính không tĩnh mịch... Giọng hát, tiếng đàn đã thực sự ru tâm hồn ta vào một miền ký ức sâu thẳm nhuộm tím lòng người mà không sao quên được đó, Huế ơi!